

Fra pindsvin til baltiske tigre

De baltiske tigre

Letland og Litauen er meget andet end au pair-piger og underbetalte landbrugsassistenter. Efter 1991 og især siden 2004 er der sket enorme fremskridt. Begge lande er nu ramt dobbelt, af finanskrisen kombineret med masseudvandring af uddannet arbejdskraft. Men der er samtidig stor vilje og fantasi til at komme videre ind i informationsamfundet

Lidt historie

Under og efter 2. verdenskrig kæmpede tusindvis af lettiske og litauiske partisaner fra skovene indtil 1953 en næsten ukendt frihedskamp mod den Røde Hærs tropper. Med indlemmelsen i Sovjetunionen fulgte tvangskollektivisering, massedeportationer, immigration fra Rusland, og indførelse af Russisk som førstesprog. Men hele tiden var man som pindsvin der beskyttede sig mod at blive spist af den russiske bjørn

Den syngende revolution

Man holder sangfestival på skift i de tre baltiske lande med 20000 sangere og 100000 tilskuere. I Sovjet-æraen blev man pålagt at lægge hyldestsange til Stalin ind i programmet, men samtidig styrkede man i hele æraen de tre nationale identiteter

"Pioneer or no career"

I Sovjet-årene 1945-90 var der kun én vej til videregående uddannelse : fra at være Oktobrist (7.-9. år) over Pionér-bevægelsen (10.-13. år) til Komsomol (14.-28. år) .Alle over 45 år som jeg mødte måtte gå over denne vej for at kunne få en uddannelse

Om Letland

Befolkningstallet er faldende pga faldende fødselstal og omfattende udvandring. Flere sektorer har nu mangel på faglært arbejdskraft, og mange børn opdrages af bedsteforældre eller andre slægtninge mens forældrene er arbejdende ude i Europa . Nu er der i stedet indvandret arbejdskraft fra Ukraine og Hviderusland, og samtidig et stort uddannelsesprogram for voksne ufaglærte letter.

I Riga er befolkningsfordelingen 55:45 lettisk/russisk, i Letland samlet 60:30 med de sidst 10 % fra Ukraine og Hviderusland

Uddannelsessystemerne

Uddannelsessystemernes overordnede mål er at sikre at alle voksne borgere kan fungere i informationsamfundet, og at bidrage til at løse problemer om inklusion, ledighed og fattigdom. Uddannelsessystemerne i de to lande er næsten identiske. Her beskrives kun det lettiske:

Grundskole

9 år enstrengt, fra kalenderår for det fyldte 7.år (grundskole og lavere mellemskole) Der udstedes grundskolecertifikat og karakterliste ved bestået adgangsprøve. Til andre udstedes en grundskolerapport der giver den unge adgang til grundlæggende sektor-EUD på to år.

Hver elev i grundskolens afgangsklasser planter et træ på den sidste skoledag !

Mellemskole

Alle med grundskolecertifikat har uanset alder ret til at opnå en mellemskoleuddannelse. Mellemskolerne afholder optagelsesprøver i ikke-beståede fag for elever der kun har en rapport. Den 3-årige mellemskole (vidusskola, ģimnāzija) har fire profiler

- (1) generel gymnasial,
- (2) humaniora / social/sundhed
- (3) Matematisk/naturvidenskabelig
- (4) Erhvervs/profession niveau 2 (håndværk, merkantil, idræt, musik).

Der er i realiteten 3 EUD-niveauer i et etstrengt system

EUD niveau 1: 2-årig (erhvervskompetence som **assistent/hjælper** i en sektor) for elever der alene har en grundskolerapport samt elever der er under 15 år og ikke har afsluttet basisskole

EUD niveau 2 : 3-årig (erhvervskompetence som **faglært**, kan fortsætte på niveau 3)

EUD Niveau 3: 4-årig (**erhvervs- og studiekompetence**)

Programmet kan udvides med et minoritetsprogram med modersmålsundervisning og andet knyttet til den unges nationale identitet og integration i det lettiske samfund

Om Litauen

Altovervejende etnisk litauisk befolkning, med kun 7 % russere som er velintegrerede

Sociale og pædagogiske korrektionsprogrammer

Pædagogisk korrektion – et individuelt program for børn/unge med særlige behov der afvikles i grundskolens læringsrum både i og udenfor normalklassens skema

Programmet har tre elementer:

- Læringsstøtte af specialister og lærerassistenter
- Sikre samarbejde og gensidig forståelse mellem elev og andre elever/lærere samt forældre/værger
- Skabe motivation for læring hos eleven

Social korrektion – et program for unge mellem 11 og 18 år med afvigende social adfærd (vold, kriminalitet, misbrug). Programmet gennemføres på særlige sociale korrektionsskoler. Ud over undervisning er målet at skabe nye livsværdier og forberede de unge til reintegration i samfundet.

Programmet rummer også tiltag for elevernes generelle helbredstilstand og behandling mod stofmisbrug og alkoholisme hvor det er påkrævet. Elever optages gennem dommerkendelser fra en ungdomsret og er for aldersgruppen 11-18 år. Kendelsen påføres ikke en straffeattest

Ungdomspolitik i Litauen

Ifølge Ungdomsloven er man ung i alderen mellem 13 og 25 år . I 2008 udgjorde ungdommen 19,2 % (436 296) af Letlands befolkning

Ungdomsrådet ledes af Undervisningsministeren. Herudover sidder der repræsentanter for en række ministerier, den lettiske sammenslutning af lokale og regionale forvaltninger samt repræsentanter for ungdomsorganisationer, elevorganisationer m.m.

Kommunale ungespecialister

Kommunale ungespecialister arbejder med unge og ungdomsinitiativer og med ungdomsorganisationer i mange retninger: arbejde, fritid, frivilligt arbejde, formel og ikke-formel uddannelse, sikring af unges inklusion i lokalsamfundet.

[Professional Standard](http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Normative_akti/jl-Professional_Standard_1.pdf) for Ungespecialister kan læses på

http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Normative_akti/jl-Professional_Standard_1.pdf

Litauen har 81 lokale Ungdomscentre med følgende opgaver:

- at give unge mulighed for meningsfuld udnyttelse af fritiden
- at give unge viden og færdigheder uden for formel uddannelse
- at skabe gunstige betingelser for udvikling af unge menneskers begavelse og kreativitet;
- at fremme unges deltagelse i ungdomsorganisationer og frivilligt arbejde;
- at fremme integration af unge fra socialt udsatte grupper med andre unge i centeraktiviteter;
- at fremme interkulturel dialog i ungemålgruppen;

- at fremme unges deltagelse i lokale, regionale, nationale og internationale ungdomsaktiviteter og programmer

Vilnius: tidligere kaldet Nordens Jerusalem

Før 2.verdenskrig var der 100 synagoger, nu er der kun én tilbage.

Skt Kasimir kirken i Vilnius blev til lutheransk kirke under den tyske besættelse og ateist-museum i Sovjet-æraen. Her kunne man se billeder af Gagarin med budskabet at han havde været ude i rummet uden at finde nogen guder. Kirken er nu tilbage i Jesuiter-ordens hænder

De Nationale Mindretals Hus er oprettet i Vilnius og andre store byer for indbyggere fra Ukraine, Hviderusland, Tyskland, Moldavien og Ungarn.

Vilnius-fristaden Uzupio erklærede sin uafhængighed i 1997 . Uzupio har en nationalsang, og fire flag (ét for hver årstid). Uzupio har sin egen nationaldag som er 1. april. Fra Uzupios forfatning dette eksempel ”Enhver har ret til at elske og tage sig af en kat. En kat er ikke forpligtet til at elske sin ejer, men skal hjælpe sin ejer i tider med behov.”

Nøgledage i Litauens historie

Ca 1400. Som det sidste land i Europa bliver Litauen kristent gennem korstog, 400 år efter nabolandene Polen og Rusland !

1940 Sovjetunionen besætter Litauen

1941-1944 Tyskland besætter Litauen og gennemfører holocaust med drab af 250 000 litauske jøder

1944-1953 systematisk sovjetisk undertrykkelse, massedeportationer af 200 000 litauere , massekollektivisering af landbrug, og væbnet modstand fra frihedskæmpere

1987-88 Den syngende revolution

1989 Den Baltiske Vej, en frihedsdemonstration med 2 millioner der dannede en menneskekæde på 600 km på tværs af de tre baltiske lande.

1991 Litauen erklærer sig som selvstændig republik

1993 Den sidste russiske hær enhed forlader Litauen 15 minutter før deadline

1993 De tre baltiske lande bliver medlemmer af FN

2004 Litauen bliver medlem af NATO og EU

Litauens særlige kendetegn på EUD-området

E-læring er et markant indsatsområde. Litauen er førende blandt de nye EU-lande i forhold til distancelæringens omfang og muligheder. E-læring vil være omdrejningspunkt for Litauens program for livslang læring.

Et bredbåndsnetværk administreret af Kaunas Universitet for Teknologi er landsdækkende for alle uddannelsesinstitutioner . Netværket tilbyder videokonferencer, forbindelser mellem alle distancelæringscentre og Internetklasser.

Læreres og vejlederes kompetenceudvikling

Al teoretisk funderet efteruddannelse for lærere og vejledere afvikles gennem netværket herover. Alle undervisere skal hver 5. år aflægge prøve i aktuel pædagogisk praksis

Partsindflydelse

Først her 20 år efter uafhængigheden er befolkningens tillid til fagforeningerne genoprettet, og der er nu partsindflydelse i alle sektorer og uddannelsesområder

Elevens kurv

Dette begreb svarer til det danske taxametersystem. I elevens kurv lægges der alle generelle undervisningsbeløb, **samt** personlige bidrag til støtte og fastholdelse ud fra elevens familiebaggrund og særlige behov.

Medie- og metodik-kontor

På mellemskoler og erhvervsskoler er der et metodikbureau med en uddannet assistent der er bibliotekar og som herudover udarbejder OH-serier og andre undervisningsmaterialer til lærerne

Back in the USSR ?

Center for Teambuilding i Vilnius (www.forceone.lt/en) tilbyder aktiviteter såsom

- KGB-arrest, håndjern , forhør, skueproces, dom og flugt der afslutter med barbeque
- Kalashnikov-skydekonkurrencer på tidligere militær skydebane

Besøg Vilnius snarest. Og skynd jer , for om føje år

Benny Wielandt

Vejleder TEC, formand for FUETS

EIIL-stipendiemodtager